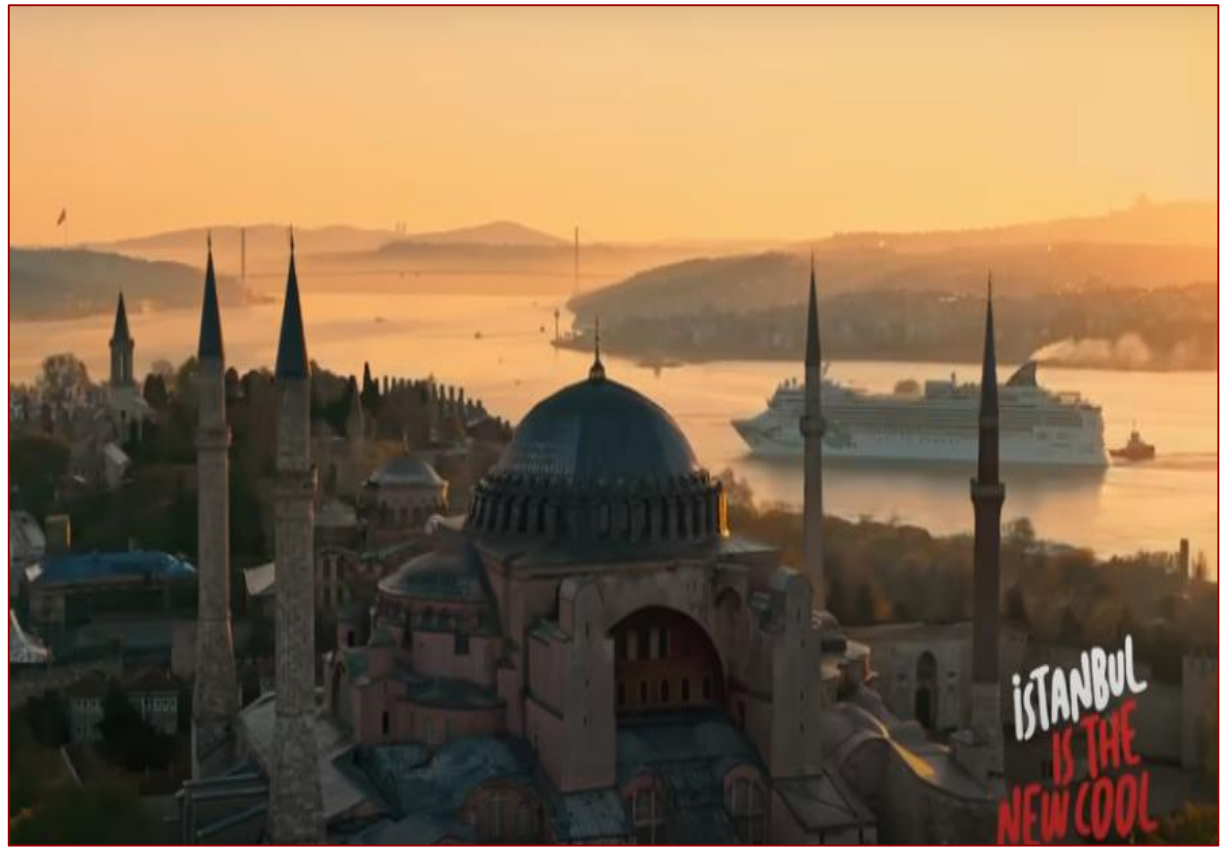

Burcu Kösem

EKONOMİ - FİNANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

28 Haziran/ 2024

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

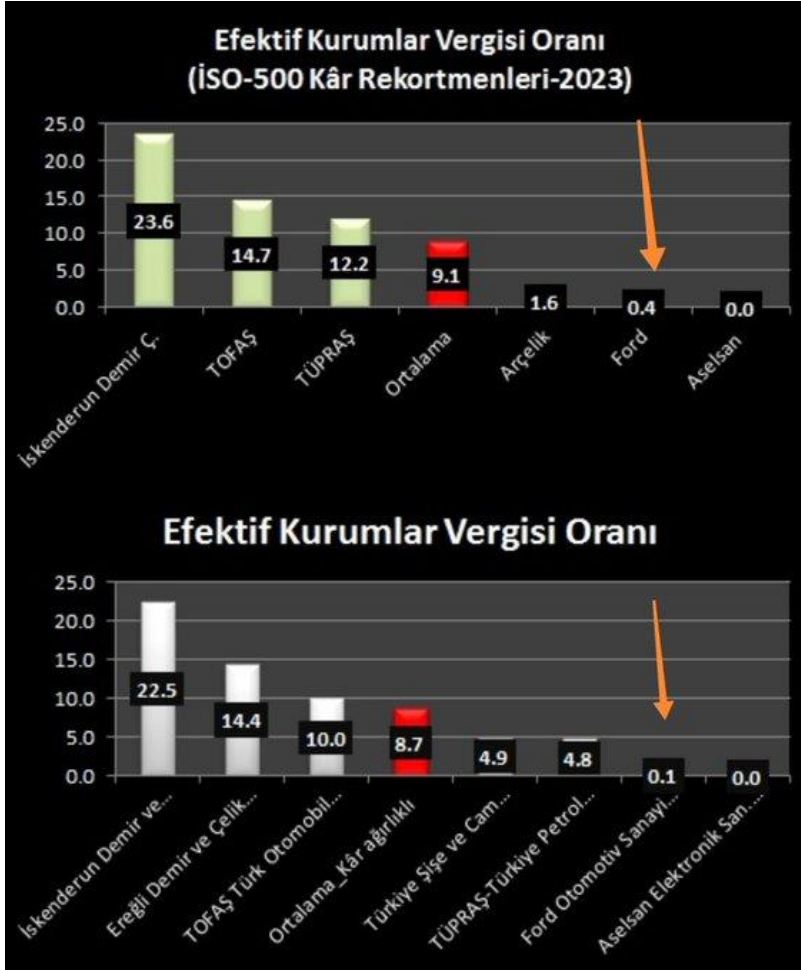
Gri listeden çıktık

- ❑ FATF, Türkiye'nin "önemli ilerleme kaydettiğini" ve "artık FATF'nin izleme sürecine tabi olmadığını" belirtti.
- ❑ Singapur'daki toplantıya katılan Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek kararı sosyal medya hesabından "Başardık" yazılı mesajıyla duyurdu.
- ❑ Merkezi Fransa'nın başkenti Paris'te bulunan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) bünyesinde kurulan FATF'ın temel misyonu, kara para aklamanın uluslararası alanda önlenmesi. Kurumun oluşturduğu gri liste üç yılda bir açıklanıyor.
- ❑ FATF, 2021 yılında kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanını engellemede eksikleri olduğu için Türkiye'nin daha sıkı izlenmesini gerektiren gri listeye alındığını duyurmuştu.
- ❑ Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, geçtiğimiz aylarda Türkiye'ye FATF'den gelen bir ekibin saha incelemesi yaptığını, "son derece olumlu bir rapor" hazırladığını açıklamıştı.
- ❑ Yılmaz, Ankara'nın, FATF'nin talebi doğrultusunda kripto varlık yasa tasarısı da dahil birçok düzenleme yaptığını ve Türkiye'yi "gri listede" tutması için hiçbir neden olmadığını söylemişti.
- ❑ FATF, Jamaika'nın da gri listeden çıkarıldığını duyurdu.

Kararın yankıları

- ❑ Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, kararla ilgili sosyal medyadan yaptığı paylaşımda, "Bu gelişme ile birlikte uluslararası yatırımcıların ülkemizin finansal sistemine olan güveni daha da güçlenmiştir. Kararın, hem finans sektörümüz hem de reel sektörümüz açısından son derece olumlu sonuçları olacaktır" dedi.
- ❑ Yılmaz aynı zamanda bu adımın uluslararası kaynak girişini hızlandıracağını ve borçlanma maliyetleri üzerinde pozitif etki yaratacağını öne sürdü.
- ❑ Reuters'ın aktardığına göre Bluebay Asset Management'ta stratejist olan Tim Ash, "Türkiye ile ilgili iyi haberler ve Şimşek'in reformları gelmeye devam ediyor" dedi.
- ❑ Araştırmalar, kararın daha fazla doğrudan yabancı yatırıma yol açabileceğini gösteriyor.
- ❑ Türkiye Uluslararası Yatırımcılar Derneği'ne göre Türkiye'nin doğrudan yabancı yatırım girişleri yılın ilk çeyreğinde 1,5 milyar dolar olarak gerçekleşti ve önceki üç yılın üç aylık ortalamasına göre %52 azaldı.
- ❑ Piyasanın karara tepkisi sınırlı oldu, Türk Lirası Dolar karşısında az da olsa değer kazanarak 32,8 seviyesine yükseldi.

ISO 500 açıklandı

- İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından yapılan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 yılı sonuçları açıklandı. Araştırmaya göre, üretimden satışlarda en büyük kuruluş, 484 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. Tüpraş'ı, 238 milyar liralık satışla Ford Otomotiv ve 227 milyar liralık satışla Star Rafineri takip etti.
- İstanbul Altın Rafinerisi 142,5 milyar TL'lik üretimden satışla dördüncü sırada yer alırken, geçen yıl yedinci sırada bulunan Toyota Otomotiv 127,4 milyar lirayla beşinci sıraya yükseldi. Oyak-Renault ise üç basamak yükselerek 107,2 milyar lirayla 6'ncı sıraya çıktı.
- Beyaz eşya devi Arçelik 99,9 milyar TL'yle 7'nci olurken, Mercedes-Benz Türk AŞ ise 94,2 milyar TL'yle 15'inci sıradan 8'inci sıraya yükseldi. Gramaltın Kıymetli Madenler Rafineri San. Tic. AŞ 89,9 milyar lira ile 9'uncu sıraya yerleşti. Geçen yılki listeye göre beş basamak gerileyen Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları TAŞ, bu yıl 79,5 milyar ile listede 10'uncu sırada yer aldı.

Piyasada ödeme güçlüğü

- ❑ Bu yılın ilk beş ayında bankalara ibraz edilen çek adet ve tutarında artış hız keserken karşılıksız çıkan çek adet ve tutarı hızla arttı. İlk beş ayda karşılıksız çek tutarı 57.2 milyar lira ile geçen yılın tamamını yakaladı, ibraz edilen çek adedi yüzde 3, karşılıksız çıkan çek adedi yüzde 83 arttı.
- ❑ Türkiye Bankalar Birliği verileri karşılıksız çek ve protestolu senetlerde son yılların en keskin artışlarının yaşandığını ortaya koyuyor. TBB verilerine göre karşılıksız çek tutarında ocak mayıs döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 261 artış oldu ve karşılıksız işlemi yapılan çeklerin toplam ibraz edilen çeklere oranının tutar olarak yüzde 2,2 ile 4 yılın zirvesine çıktı. Protestolu senetler de aynı dönemde tutar olarak yüzde 181 arttı.
- ❑ Geçen yıl haziran itibariyle uygulanmaya başlayan sıkı para politikasının ardından 2023 yılının son aylarına doğru karşılıksız çek ve protestolu senetlerde artış trendi başladı. 2023'ün son aylarında yaşanan artışla birlikte geçen yılın tamamında karşılıksız çıkan çek tutarı 57 milyar 176 milyon lira olurken karşılıksız çek adedi de 146 bin 931'e yükseldi. 2022'ye göre karşılıksız çek tutarında yüzde 177, karşılıksız çek adedinde ise yüzde 19 yükseliş gerçekleşti. 2024 ile birlikte karşılıksız çek tutarında artış hızı ivmelendi.
- ❑ TBB verileri mayıs itibariyle karşılıksız çek tutarının 57 milyar 165 milyon lira ile 2023'ün tamamındaki tutarı yakaladığını gösterdi. Sadece 5 ayda oluşan karşılıksız çek tutarı geçen yılın tamamını yakaladı. Bunun yanı sıra mayıs itibariyle karşılıksız çek tutarı geçen yılın ilk beş ayına göre yüzde 261 artışa imza attı. Karşılıksız çıkan çek adedi ise bu yılın ilk 5 ayında 96 bin 517 oldu ve geçen yılın tamamındaki 146 bin 931 karşılıksız çek adedinin 66'sını yakalandı.

Biden-Trump tartışması arasında ekrana Türkiye reklamı gelmesi

- ❑ ABD Başkanı Joe Biden'ın yaşı ve göreve uygunluğu konusundaki endişeler, birçok Amerikalı tarafından daha önce dile getirilmişti.
- ❑ Donald Trump ile yaptığı tartışmanın bu endişeleri gideremediğini söylemek, yaşananları ciddi şekilde hafife almak olur.
- ❑ Biden'ın televizyon tartışmasında büyük bir performans göstermesi gerekmiyordu. Ama beklentilerin de altında tökezledi; cümleleri gevellerken, kimi sözleri anlamsızlaştı.
- ❑ Tartışma devam ederken Biden kampanyasından yöneticiler, gazetecilere, başkanın soğuk algınlığıyla mücadele ettiğini, bu nedenle sesinin hırıltılı çıktığı açıklamasını yaptı.
- ❑ Ama bu daha çok bir bahane gibi algılandı.
- ❑ Canlı yayınlanan Başkanlık Tartışması 90 dakika sürerken, yayında verilen ilk arada Türkiye'nin turizm tanıtım reklamı yayınlandı.
- ❑ Türkiye'nin resmi seyahat sitesi GoTurkiye.com'un reklâmı ilk arada ekrana geldi. Sitenin "İstanbul is the new cool" spotu ABD başkanlarının tartışmasında dünya izleyicisiyle buluştu.
- ❑ Amerikalı vatandaşlar Türkiye reklamına ilişkin sosyal medyada pek çok gönderi paylaşarak olayı gündeme taşıdı. Yapılan paylaşımlardan bazıları ise şöyle:
 - ❑ * Türkiye'nin programın yarısında böyle bir turizm reklamı vermesi büyük bir pazarlama başarısı. Sanki "Gördükleriniz hoşunuza gitmedi mi? O zaman Türkiye'ye gelin" diyorlar.
 - ❑ * Reklam arasındaki "İstanbul" reklamını gören oldu mu? Herkes "hangi ülkeye gitsek" diye düşündüğümüzü biliyor. Tebrikler, Türkiye.
 - ❑ * Gerçekten inanılmaz bir reklam yerleştirme, karar verildi, Türkiye'ye taşınıyorum.

Kriptopara yasası TBMM'den geçti

- ❑ Kanuna göre kripto varlık hizmet sağlayıcılarının kuruluşu ve faaliyetleri Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK) iznine tabi tutuldu, izinsiz çalışanlara hapis cezası getirildi.
- ❑ Mevcut kripto varlık hizmet sağlayıcılarının, kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 ay içinde SPK'ya başvurarak faaliyet izni alması gerekiyor.
- ❑ Kripto varlık platformlarının denetimi ise SPK tarafından ilan edilen listede yer alan bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılacak.
- ❑ İzinsiz bir şekilde kripto varlık sağlayıcısı olarak çalıştığı tespit edilen gerçek kişiler ve tüzel kişilerin yetkililerine 3 yıldan 5 yıla kadar hapis ve 5 bin günden 10 bin güne kadar adli para cezası verilecek.
- ❑ Kripto platformlarının faaliyetlerinde uymaları gereken ilke ve esaslar, çıkarılacak ikincil düzenlemelerle Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenecek.
- ❑ Kripto varlık hizmet sağlayıcılarının mali denetimi ve bilgi sistemleri bağımsız denetimi, SPK tarafından ilan edilen listede yer alan bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılacak.
- ❑ Kripto varlık hizmet sağlayıcı yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları zimmet suçu işlerse, 8 yıldan 14 yıla kadar hapis ve 5 bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacak.
- ❑ Müşterilerin kripto varlıklarını nakde veya kripto varlığa çevirebilmelerine imkan veren ve ATM olarak bilinen elektronik işlem cihazları, faaliyetlerini kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden üç ay içinde sonlandırılacak. Faaliyetini sonlandırmayan ATM'ler yetkili idareler tarafından kapatılacak.

Merkez faizi sabit tutup, sadeleřti

- ❑ Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Para Politikası Kurulu (PPK) Mayıs ayı faiz kararını açıkladı. Banka faizi yüzde 50'de sabit bıraktı.
- ❑ Merkez Bankası politika faizini son olarak Mart ayında yükseltmiş; Nisan ve Mayıs aylarında faizi yüzde 50'de sabit bırakmıştı.
- ❑ PPK açıklamasında, enflasyonun ana eğilimindeki zayıflamanın Mayıs ayında "geçici bir kesintiye" uğradığı belirtildi.
- ❑ "Yakın döneme ilişkin göstergeler yurt içi talebin, halen enflasyonist düzeyde olmakla birlikte, yavaşladığını teyit etmektedir" diyen kurul, hizmet enflasyonundaki yüksek seyir ve katılık, enflasyon beklentileri, jeopolitik riskler ve gıda fiyatları nedeniyle enflasyonist baskıların devam ettiğini vurguladı.
- ❑ PPK sıkı para politikasında kararlılık mesajını yinelerken, "yurt içi talepte dengelenme, Türk lirasında reel değerenme ve enflasyon beklentilerinde düzelme vasıtası ile aylık enflasyonun ana eğilimini düşürecek ve dezenflasyon yılın ikinci yarısında tesis edilecektir" dedi.

Bu defaki sadeleşme adımları

- ❑ Mevduat faizleri Nisan'daki zirvesinden bu yana 10 puan düşüş yaşarken Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan (TCMB) zorunlu karşılık mevzuatında yeni bir hamle geldi.
- ❑ TCMB, zorunlu karşılıklar (ZK) hakkında tebliğin "Zorunlu Karşılıklarda Farklılaşma" başlıklı 10. maddesini yürürlükten kaldırdı.
- ❑ TCMB zorunlu karşılık için kaldıraç oranına dayalı yükümlülüğü kaldırarak bankaların maliyetlerini aşağı çekecek ve mevduat tarafında bankaları rahatlatacak bir adım attı.
- ❑ Bir adım da ticari kredilerin erken ödenmesi durumunda bankalarca talep edilebilecek "erken ödeme ücretine" yönelik olarak atıldı.
- ❑ Buna göre, ticari kredinin tamamı için erken ödeme talebinde bulunan müşteriden gerekli faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirimler yapılarak hesaplanan ve müşteri tarafından bankaya erken ödenen tutar üzerinden; sabit faizli TL krediler için kredi faiz oranı ve kalan ağırlıklı ortalama vadeyi, sabit faizli Döviz cinsi veya dövizde endeksli kredilerde ise sabit bir oran ile kalan ağırlıklı ortalama vadeyi esas alan ve Merkez Bankası'na talimatla belirlenen formül ile hesaplanan oranı aşmayacak şekilde erken ödeme ücreti alınabilecek. Değişken faizli kredilerde erken ödenen tutarın yüzde 2'sine kadar erken ödeme ücreti tahsil edilebilecek.
- ❑ Tebliğe eklenen geçici maddeye göre, 1 Mart 2021 tarihinden önce kullanılan kredilerde, ticari müşterinin kredinin tamamı için erken ödeme talebinde bulunması halinde banka bu talebi kabul etmek zorunda olacak.

Haftadan kalanlar

- ❑ CHP'nin ekonomi kurmayları ile Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, bir araya geldi.
- ❑ Haziran ayında mevsimsellikten arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA), bir önceki aya göre 1,9 puan azalarak 100,5 seviyesinde gerçekleşti.
- ❑ İmalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA), bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak yüzde 76,2 seviyesinde gerçekleşti.
- ❑ Almanya'da ticari güven Ocak ayından bu yana ilk kez düştü ve bu, Avrupa'nın en büyük ekonomisinde yeni ortaya çıkan toparlanmanın şimdiden ivme kaybetmeye başladığına dair son işaret oldu.
- ❑ Avrupa Birliği (AB), Rusya'ya yönelik sınırlanmış doğalgazın (LNG) yeniden ihracat yasağını da içeren 14. yaptırım paketini kabul etti.
- ❑ Çin, AB'nin Çin'den elektrikli araçlar ithalatına uygulayacağı gümrük vergilerini 4 Temmuz'dan önce iptal etmesini istiyor.
- ❑ Merkez Bankası'nın verilerine göre konut fiyatları Nisan'da Mart'a göre yüzde 2.2 oranında yükseldi. Konut fiyatlarında yıllık bazda Kasım 2021'den beri en düşük artış gerçekleşti.
- ❑ Fed'in fiyat baskılarına yönelik hedefini belirlemek için kullandığı ölçüte göre, ABD enflasyonu Mayıs ayına kadar yüzde 2,6'ya geriledi ve merkez bankasının bu yıl en az bir faiz indirimi rotasında kalmasını sağladı.
- ❑ Avrupa hisseleri Fransız seçim gerginliğiyle düştü
- ❑ ABD tahvilleri, borsadaki erken bir yükselişi tersine çevirdi. 10 yıllık tahvilin getirisi 0,06 puan artışla yüzde 4,35 ile iki haftanın en yüksek seviyesine ulaştı.
- ❑ ABD tüketici güveni Kasım ayından bu yana en düşük seviyesine geriledi
- ❑ Petrol fiyatları, Opec+ üyelerinin üretimde ciddi kesintileri uzatma kararı almasının ardından Haziran ayı başında başlayan yükselişi sürdürerek iki ayın zirvesine çıktı.
- ❑ MSB kaynakları, Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın Üçüncü Dünya Savaşı ihtimalinin göz ardı edilmemesine dair açıklamalarına yönelik gelen sorulara; üçüncü dünya savaşı gibi karanlık bir tablonun istenmediğini, ama her türlü senaryoya hazır olduğu şeklinde yanıt verdi.
- ❑ EPDK'dan yapılan açıklamaya göre, elektrik perakende satış fiyatlarında mesken abone grubu için yüzde 38, tarımsal faaliyetler abone grubu için yüzde 30, kamu ve özel hizmetler sektörü abone grubunun düşük kademesi için yüzde 38 ve yüksek kademesi için yüzde 20 oranında artış yapıldı.
- ❑ Asgari ücrete ara zam yapılmayacağı açıklandı.

Dış Ticaret İstatistikleri, Mayıs 2024

- ❑ Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı iş birliğiyle genel ticaret sistemi kapsamında üretilen geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2024 yılı Mayıs ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre %11,3 artarak 24 milyar 66 milyon dolar, ithalat %10,4 azalarak 30 milyar 568 milyon dolar olarak gerçekleşti.
- ❑ Genel ticaret sistemine göre ihracat 2024 yılı Ocak-Mayıs döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,5 artarak 106 milyar 877 milyon dolar, ithalat %9,2 azalarak 143 milyar 682 milyon dolar olarak gerçekleşti.
- ❑ Enerji ürünleri ve parasal olmayan altın hariç ihracat, 2024 Mayıs ayında %9,2 artarak 20 milyar 112 milyon dolardan, 21 milyar 969 milyon dolara yükseldi.
- ❑ Mayıs ayında enerji ürünleri ve parasal olmayan altın hariç ithalat %8,0 azalarak 26 milyar 65 milyon dolardan, 23 milyar 971 milyon dolara geriledi.
- ❑ Enerji ürünleri ve parasal olmayan altın hariç dış ticaret açığı Mayıs ayında 2 milyar 2 milyon dolar olarak gerçekleşti. Dış ticaret hacmi %0,5 azalarak 45 milyar 940 milyon dolar olarak gerçekleşti. Söz konusu ayda enerji ve altın hariç ihracatın ithalatı karşılama oranı %91,7 oldu.

